Ympäristövaliokunta

Lausuntopyyntö: UJ 13/2022 vp - U 61/2021 vp

Valtioneuvoston jatkokirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan komission 14.7.2021 antaman ehdotuksen (COM (2021) 568 final) ilmastotoimia koskevan sosiaalirahaston perustamisesta (U 61/2021 vp) koskevaa jatkokirjelmää.

Miten erotellaan päästökaupan laajentamisen vaikutukset muista liikkumisen ja lämmityksen hintoihin vaikuttavista tekijöistä

Ehdotetun sosiaalirahaston taustalla on esitys tieliikenteen ja rakennusten lämmityksen päästöt kattavasta uudesta EU-laajuisesta päästökaupasta. Kuntaliitto suhtautuu päästökaupan laajentamiseen varovaisen avoimesti. Kun sekä tieliikenne että rakennusten erillislämmitys kuuluisivat myös jatkossa taakanjakosektorin soveltamisalaan, on epäselvää, miten näiden eri ohjauskeinojen kustannusvaikutukset erotellaan päästökaupan laajentamisen vaikutuksista.

Ilmastopolitiikan jakovaikutukset kohdistuvat monille osa-alueille. Yksittäisen kansalaisen asumisen ja liikkumisen lisäksi vihreän siirtymän hyödyt ja haitat vaikuttavat mm. elinkeinoihin, työllisyyteen ja turvallisuuteen. Jakooikeudenmukaisuutta onkin tärkeää tarkastella sekä yksittäisten politiikkatoimien että politiikkayhdistelmien näkökulmasta. Liikkumisen ja lämmityksen hintoihin vaikuttavat monet tekijät, joten päästökaupan aiheuttamien kustannusvaikutusten erittely erillistä kompensaatiomekanismia varten vaikuttaa monimutkaiselta. Esimerkiksi energiatehokkuusdirektiivin toimeenpano nostaa lämmityksen hintaa, samoin kuin Venäjän sotatoimet.

Kuntaliitto pitääkin hyvänä Suomen näkemystä tarkastella sosiaalirahastoehdotusta ja tieliikenteen sekä rakennusten lämmityksen päästökauppajärjestelmää koskevan ehdotusta rinnakkaisesti ristikkäisvaikutusten huomioimiseksi. Kuntaliitto jakaa jatkokirjelmässä esitetyn näkemyksen, että komission esityksessä jäsenvaltioiden saantoa määrittävässä kaavassa eikä kaavan muuttujissa huomioida liikenteen osuutta päästöistä. Kuntaliitto tukee valtioneuvoston kantaa siitä, että liikenteen päästöt tulisi sisällyttää

CC BY

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi

jäsenvaltioiden enimmäissaantoa määrittävään kriteeristöön rakennusten lämmityksen rinnalle.

Irrallinen väline lisää osaltaan ilmastopolitiikan monimutkaisuutta

Kuntaliitto pitää hyvänä, että komissio kiinnittää huomiota aloitteessaan EU:n ilmastotoimien oikeudenmukaisuuteen. Kuntaliitto suhtautuu kuitenkin edelleen hyvin kriittisesti ehdotukseen sosiaalirahastosta, eikä pidä ehdotettua monimutkaista mekanismia vaikuttavimpina ja hallinnollisesti järkevimpänä tapana varmistaa oikeudenmukaisuus. Irrallinen väline lisäisi osaltaan ilmastopolitiikan monimutkaisuutta.

Erilaisten kansallisten ja paikallisten haittojen hyvittäminen olisi voitava kokonaisuudessaan suunnitella ja toteuttaa jäsenvaltioissa läheisyysperiaatetta noudattaen.

Ilmastopolitiikan kokonaisuuden hallinta, yhteisvaikutusten tunnistaminen ja tehokkuuden varmistaminen on vaativaa, ja yksittäisten kompensaatiomekanismien kehittäminen erillään kansallisesta sosiaalipolitiikasta on epätarkoituksenomaista ja päällekkäistä hallintoa. Ilmastopaketin laajuus ja yleisemminkin ilmastopolitiikan monimutkaisuus on uhka sen läpinäkyvyydelle ja vaikuttavuudelle.

Ilmastopolitiikan haittavaikutusten hyvittäminen on osa laajaa sosiaalipolitiikkaa, mitä tehdään kansallisesti hyvin erilaisin keinoin. Esimerkiksi energiaköyhyyttä on nykyisellääkin ja erilaisia keinoja, joita sekä kansallisella tasolla että kunnissa on käytettävissä, on useita. Ilmastopoliittisen ohjauksen kiristyessä on ilmastopolitiikan ja sosiaalipolitiikan rajapintoja tarkasteltava ja arvioitava. Tämä tulee tehdä kansallisella tasolla, jolla ilmastopolitiikkaa ja sosiaalipolitiikkaa suunnitellaan ja toimeenpannaan. Rahallisten kompensaatioiden lisäksi muutosten hyväksymisessä ovat avuksi erilaiset hyvittävät keinot kuten siirtymäajat ja esimerkiksi kansallisten hyvien käytäntöjen edistäminen ja kehittäminen. Yritysten tukemiseen, kuten jatkokirjelmässä todetaan, on jo olemassa EU:n tason välineitä.

Päästökaupan tuotot ohjattava jäsenmaihin

Kuntaliitto esittää edelleen, että tieliikenteen päästökaupan mahdollisesti laajentuessa, sen tuotot kohdennetaan siihen jäsenmaahan, josta ne kerätään ja käytetään liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja kestäviin liikennemuotoihin. Samaa periaatetta on sovellettava myös lämmityksen päästökauppaan.

Lisäksi Kuntaliitto esittää, että kuntien ilmastotyön rahoitukseen ohjataan osa päästöoikeuksien huutokauppatuotoista. Paikallis- ja alueviranomaisten hallinnoimat tulot tulisi käyttää yksinomaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen ja erityisesti toimiin, joilla tuetaan energiakäännettä ja puututaan heikoimmassa asemassa oleviin seutuihin ja kotitalouksiin kohdistuviin riskeihin.

SUOMEN KUNTALIITTO

Pauliina Jalonen
ilmastopolitiikan erityisasiantuntija

Jakelu Ympäristövaliokunta

Tiedoksi Kuntaliiton kirjaamo

Suomen Kuntaliitto
www.kuntaliitto.fi
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
www.kommunforbundet.fi
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi